

Sygnatura akt VI Ka 849/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **11 października 2016** r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach, Wydział VI Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Grzegorz Kiepusa

Sędziowie SSO Grażyna Tokarczyk

SSO Małgorzata Peteja-Żak (spr.)

Protokolant Aleksandra Studniarz

przy udziale Przemysława Górskiego

Prokuratora Prokuratury Rejonowej G. w G.

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2016 r.

sprawy **skazanego T. O. syna Z. i G.,**

ur. (...) w P.

w przedmiocie wydania wyroku łącznego

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 25 marca 2016 r. sygnatura akt IX K 501/15

na mocy art. 437 kpk, art. 438 kpk i art. 624 § 1 kpk

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- w punkcie 1 obniża orzeczoną wobec skazanego karę łączną do 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności,
- w punkcie 3 obniża orzeczoną wobec skazanego karę łączną do 1 (jednego) roku pozbawienia wolności,
- w punkcie 6 obniża orzeczoną wobec skazanego karę łączną do 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności,
- w punkcie 9 uchyla rozstrzygnięcie w przedmiocie umorzenia postępowania w zakresie orzeczenia kar łącznych grzywny;

2. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

3. zwalnia skazanego od ponoszenia wydatków postępowania odwoławczego obciążając nimi Skarb Państwa.

Sygn. akt VI Ka 849/16

UZASADNIENIE WYROKU

z dnia 11 października 2016r.

Sąd Rejonowy w Gliwicach rozpoznał wniosek obrońcy skazanego T. O. o wydanie wyroku łącznego, ustalając, że był on skazany 10 prawomocnymi wyrokami.

Wyrokiem z dnia 25 marca 2016r., w sprawie o sygn. IX K 501/15:

1. na podstawie art. 85 kk, art. 86 § 1 kk

a) w miejsce kary 8 miesięcy pozbawienia wolności wymierzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Żywcu z dnia 17 listopada 2008 roku, w sprawie o sygnaturze akt VI K 607/08 za występki z art. 190 § 1 kk i inne, popełnione od dnia 12.01.2008 r. do dnia 4.05.2008 r.,

b) w miejsce kary 6 miesięcy pozbawienia wolności wymierzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 16 sierpnia 2011 roku w sprawie o sygnaturze akt IX K 625/11 za występki z art. 191 § 2 kk popełnione w marcu 2004 roku

- za czyny objęte tymi wyrokami orzekł wobec skazanego T. O. karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze 1 roku, zaliczając na poczet tej kary okres odbytej w całości kary pozbawienia wolności w sprawie IX K 625/11 od dnia 17.10.2013r. do 17.04.2014;

2. na podstawie art. 85 kk, art. 86 § 1 kk i art. 87 kk w miejsce jednostkowych kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności orzeczonych wyrokami:

a) Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z dnia 10 lutego 2011 roku w sprawie o sygnaturze akt II K 1556/10 za występki z art. 178 a § 1 kk popełnione w dniu 20.11.2010 r.,

b) Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 4 kwietnia 2011 roku w sprawie o sygnaturze akt IX K 109/11 za występki z art. 178 a § 1 kk popełnione w dniu 14.11.2010 r.,

c) Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 28 stycznia 2015 roku w sprawie o sygnaturze akt IX K 461/14 za występki z art. 286 § 1 kk i inne popełnione w maju 2009 roku

- za czyny objęte tymi wyrokami orzekł wobec skazanego T. O. karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze 1 roku i 4 miesięcy, zaliczając na poczet tej kary skazanemu okres odbytej kary pozbawienia wolności w sprawie o sygn. II K 1556/10 od dnia 17.07.2013r. do 17.10.2013r. oraz wykonaną w całości karę 10 miesięcy ograniczenia wolności w sprawie o sygn. IX K 109/11, uznając w/w karę jako odpowiadającą 150 dniom kary pozbawienia wolności;

3. na podstawie art. 85 kk i art. 86 § 1 kk w zw. z art. 90 § 2 kk orzekł wobec skazanego T. O. łączny środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat, uznając go za wykonany w całości, w miejsce środków karnych orzeczonych wyrokami:

a) Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z dnia 10 lutego 2011 roku w sprawie o sygnaturze akt II K 1556/10 za występki z art. 178 a § 1 kk popełnione w dniu 20.11.2010r.;

b) Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 4 kwietnia 2011 roku w sprawie o sygnaturze akt IX K 109/11 za występki z art. 178 a § 1 kk popełnione w dniu 14.11.2010r.;

4. na podstawie art. 91 § 2 kk, art. 86 § 1 kk i art. 89 § 1a kk w miejsce jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami:

a) Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 10 stycznia 2012 roku w sprawie o sygnaturze akt IX K 1669/11 za występki z art. 178 a § 4 kk popełnione w dniu 11.03.2011 r. na karę 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności,

b) Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 25 stycznia 2012 roku w sprawie o sygnaturze akt III K 1645/11 za ciąg występków z art. 244 kk popełnionych od 8.09.2011 r. do 9.09.2011 r. na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na okres próby 4 lat,

c) Sądu Rejonowego w Strzelcach Opolskich z dnia 25 czerwca 2012 roku w sprawie o sygnaturze akt II K 303/12 za ciąg występków z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii popełnionych w kwietniu 2011r. i w dniu 23.10.2011 r. na jedną karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, a także za występki z art. 178 a § 4 kk popełniony w dniu 23.10.2011 r. na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, przy czym w/w wyrokiem orzeczono karę łączną 7 miesięcy pozbawienia wolności

- za czyny objęte tymi wyrokami orzekł wobec skazanego T. O. karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze 2 lat i 6 miesięcy, zaliczając na poczet tej kary okres już odbytej w całości kary pozbawienia wolności w sprawie o sygn. IX K 1669/11 od dnia 15.10.2014 r. do dnia 12.02.2016 r. oraz okresy zaliczone na poczet kary pozbawienia wolności w sprawie o sygn. II K 303/12 w okresie od dnia 23.10.2011 r. do dnia 24.10.2011 r., oraz w dniu 17.02.2012 r.;

5. na podstawie art. 85 kk i art. 86 § 1 kk w zw. z art. 90 § 2 kk orzekł wobec skazanego T. O. łączny środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 8 lat, w miejsce środków karnych orzeczonych wyrokami:

- Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 10 stycznia 2012 roku w sprawie o sygnaturze akt IX K 1669/11 za występki z art. 178 a § 4 kk popełniony w dniu 11.03.2011 r.,

- Sądu Rejonowego w Strzelcach Opolskich z dnia 25 czerwca 2012 roku w sprawie o sygnaturze akt II K 303/12 za ciąg występków z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii popełnionych w kwietniu 2011r. i w dniu 23.10.2011 r. na jedną karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, a także za występki z art. 178 a § 4 kk popełniony w dniu 23.10.2011;

6. na podstawie art. 572 kpk umorzył postępowanie w zakresie objęcia wyrokiem łącznym kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami Sądu Rejonowego w Zabrze z dnia 6 września 2012 roku w sprawie o sygnaturze akt VII K 608/12 i Sądu Rejonowego w Zgorzelcu z dnia 27 grudnia 2012 roku w sprawie o sygnaturze akt II K 1540/12, a także w zakresie połączenia wyrokiem łącznym kar grzywny orzeczonych wyrokami opisanymi w pkt I i IV oraz V, VI i VII części wstępnej wyroku łącznego, wobec braku warunków do wydania wyroku łącznego w tym zakresie;

7. ustalił, że pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w połączonych wyrokach podlegają odrębnemu wykonaniu oraz zwolnił skazanego na mocy art. 624 § 1 kpk w całości od zapłaty kosztów sądowych związanych z wydaniem wyroku łącznego.

Powyższy wyrok łączny zaskarżył obrońca skazanego, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu rażącą niewspółmierność kary przejawiającą się w:

- orzeczeniu w pkt 6 wyroku kary łącznej 2 lat i miesięcy pozbawienia wolności podczas gdy kara 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności byłaby karą wyważoną, wystarczającą do osiągnięcia swoich celów, w szczególności wobec faktu, iż kara pozbawienia wolności wymierzona wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach II K 1645/11 orzeczona była z warunkowym zawieszeniem jej wykonania,

- orzeczeniu w pkt 1 wyroku kary łącznej 1 roku pozbawienia wolności podczas gdy możliwa do wymierzenia kara 8 miesięcy pozbawienia wolności byłaby karą wyważoną, wystarczającą do osiągnięcia swoich celów,

- orzeczeniu w pkt 3 wyroku kary łącznej 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności podczas gdy możliwa do wymierzenia kara 1 roku pozbawienia wolności byłaby karą wyważoną, wystarczającą do osiągnięcia swoich celów.

W oparciu o powyższe wniósł o wymierzenie kary łącznej zgodnie z zasadami pełnej absorpcji.

Sąd odwoławczy zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy skazanego okazała się na tyle zasadna, że w następstwie jej wywiedzenia zmieniono zaskarżony wyrok w pkt 1 obniżając wymiar orzeczonej kary łącznej do 8 miesięcy pozbawienia wolności, w pkt 3 obniżając wymiar orzeczonej kary łącznej do 1 roku pozbawienia wolności, a w pkt 6 obniżając wymiar orzeczonej kary łącznej do 2 lat pozbawienia wolności, a także uchylając w pkt 9 rozstrzygnięcie w przedmiocie umorzenia postępowania w zakresie orzeczenia kar łącznych grzywny, a w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymując w mocy.

Bez najmniejszych wątpliwości należy stwierdzić, że Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił trzy realne zbiegi przestępstw, za które T. O. został prawomocnie skazany, co zresztą nie było kwestionowane przez skarżącego.

Dla właściwej interpretacji art. 85 kk kluczowym jest poprawne zrozumienie pojęcia „pierwszego, chociażby nieprawomocnego wyroku”, który wyznacza graniczny moment czasowy, pozwalający na przyjęcie, że dwa lub więcej przestępstw popełnionych do tego momentu pozostaje w realnym zbiegu. Tym samym dochodzi do uwzględnienia wyłącznie czynników zależnych od sprawcy, a więc tego, czy popełnia on kolejne przestępstwa zanim został pociągnięty do odpowiedzialności karnej. Zawarty w art. 85 kk zwrot „zanim zapadł pierwszy wyrok” odnosi się do pierwszego chronologicznie wyroku, który zapadł przed popełnieniem przez sprawcę kolejnego (kolejnych) przestępstw. Momentu granicznego nie wyznacza natomiast wyrok, jaki zapadł później, chronologicznie jako drugi, trzeci, itd. Na takim też stanowisku stanął SN w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 25 II 2005r., I KZP 36/04, której nadano moc zasady prawnej.

Sąd Rejonowy, w zgodzie z powyżej zaprezentowanym stanowiskiem, prawidłowo zatem ustalił, że owymi pierwszymi chronologicznie wyrokami w układzie procesowym skazanego były wyroki Sądu Rejonowego w Żywcu z dnia 17 listopada 2008 roku w sprawie o sygnaturze akt VI K 607/08, Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z dnia 10 lutego 2011 roku w sprawie o sygnaturze akt II K 1556/10 i Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 10 stycznia 2012 roku w sprawie o sygnaturze akt IX K 1669/11.

W pełni zaaprobować należy też poglądy Sądu Rejonowego wyartykułowane w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku co do okoliczności, jakie winny zostać uwzględnione przy wymiarze kary łącznej. Zgodnie z utrwalonym w tym zakresie orzecznictwem Sądu Najwyższego, wymiar kary łącznej winien być kształtowany przy uwzględnieniu w pierwszej kolejności celów zapobiegawczych i wychowawczych kary, jak też jej społecznego oddziaływania. Istotnym staje się w kontekście tych celów ustalenie związku przedmiotowego i podmiotowego pomiędzy czynami podlegającymi objęciu karą łączną oraz czas popełnienia przestępstw, jak też ustalenie okoliczności związanych z zachowaniem i szeroko rozumianą sytuacją skazanego po wydaniu wyroków, na mocy których orzeczono kary jednostkowe, w celu rozważenia ich wpływu na ewentualne złagodzenie.

Wymiar orzeczonych kar łącznych winien w prawidłowy sposób odzwierciedlać związek przedmiotowy łączący poszczególne przestępstwa. Zatem gdy idzie o pierwszy realny zbieg przestępstw, trzeba stwierdzić, że zachodzący pomiędzy nimi związek podmiotowo – przedmiotowy jest na tyle ścisły, że uzasadniał ustalenie wymiaru kary łącznej w oparciu o postulowaną zasadę absorpcji. Przestępstwa objęte tym zbiegiem są podobne rodzajowo, godzą bowiem w te same dobra chronione prawem, i choć zostały popełnione na przestrzeni czterech lat, na szkodę różnych pokrzywdzonych, można uznać, iż kara orzeczona w rozmiarze 8 miesięcy pozbawienia wolności będzie karą wyważoną i sprawiedliwą, przy uwzględnieniu początku działalności przestępczej skazanego. W przypadku zbiegu drugiego związek podmiotowo – przedmiotowy był także dość ścisły, gdyż jednorodnjajowe czyny przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji zostały popełnione w przeciągu niespełna tygodnia, w podobny sposób, zaś trzecie przestępstwo, skierowane przeciwko mieniu, zostało popełnione nieco wcześniej. Także i tu, zważywszy na związek pomiędzy przestępstwami orzeczenie kary łącznej w oparciu o postulowaną zasadę pełnej absorpcji znalazło uznanie Sądu odwoławczego. Trzeba mieć tu na względzie fakt podnoszony przez skarżącego w toku rozprawy apelacyjnej, a dotyczący łączenia kar pozbawienia wolności z karą ograniczenia wolności, wykonaną w całości z dniem 30 lipca 2012r. Postulat rozważenia przez obrońcę ewentualnego zatarcia skazania T. O. wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 4 kwietnia 2011r., w sprawie o sygn. Akt IX K 109/11, nie zasługiwał na uwzględnienie w związku z brzmieniem art. 108 kk, który reguluje zasadę jednoczesnego zatarcia wszystkich skazań. Gdy idzie natomiast o zbieg trzeci to i w tym przypadku związek podmiotowo – przedmiotowy był bliski, wszystkie czyny bowiem (poza jednym)

były do siebie podobne, a nadto popełnione na przestrzeni niespełna 7 miesięcy roku 2011. Trzeba pamiętać, że jakkolwiek przy orzekaniu kary łącznej możliwe jest zastosowanie zarówno zasady pełnej absorpcji, jak i zasady pełnej kumulacji, to jednak zastosowanie każdej z tych zasad jest rozstrzygnięciem skrajnym, które może być stosowane wyjątkowo (por. wyrok SN z dnia 2 XII 1975r., Rw 628/75, OSNKW 1976, nr 2, poz. 33). W szczególności zatem zasada absorpcji przy wymierzaniu kary łącznej może być zastosowana, gdy pomiędzy poszczególnymi przestępstwami zachodzi bliski związek przedmiotowy i podmiotowy, a przesłanka prognostyczna pozwala na stwierdzenie, że kara łączna w wysokości najwyższej z wymierzonych kar jednostkowych jest wystarczającą oceną zachowania się sprawcy (por. wyrok SA w Gdańsku z dnia 3 I 1997r., II AKA 321/96, Orz. Prok. i Pr. 1997, nr 7-8). Podkreślić też należy jednak, iż z reguły popełnienie dwóch lub więcej przestępstw jest czynnikiem prognostycznym przemawiającym za orzekaniem kary łącznej surowszej od wynikającej z dyrektywy absorpcji (por. wyrok SA w Warszawie z dnia 12 VII 2000r., II AKA 171/00, OSA 2001, nr 1). Te wszystkie okoliczności przemawiały zatem za zastosowaniem już w tym trzecim przypadku mieszanej metody ustalenia wymiaru kary łącznej – tzw. zasady asperacji, a więc za wymierzeniem kary poniżej sumy kar jednostkowych i powyżej najsurowszej kary jednostkowej. Obniżając zatem karę łączną pozbawienia wolności orzeczoną w pkt 6 wobec skazanego do rozmiaru 2 lat Sąd odwoławczy miał na względzie, poza związkiem podmiotowo – przedmiotowym łączącym te czyny, także i tę okoliczność, że skazany dopuścił się szeregu przestępstw w latach 2008-2011, by następnie popełnić jeszcze kolejne z art. 244 kk w kwietniu i październiku 2012r., nie pozostające w zbiegu z pozostałymi.

Równocześnie istotne znaczenie przy wymiarze kary łącznej ma wzgląd na prewencyjne oddziaływanie kary, w znaczeniu prewencji indywidualnej i ogólnej. Należy podkreślić, że popełnienie dwóch lub więcej przestępstw jest istotnym czynnikiem prognostycznym, przemawiającym za orzekaniem kary łącznej surowszej od wynikającej z dyrektywy absorpcji. Absorpcję należy stosować bardzo ostrożnie, biorąc pod uwagę negatywną co do sprawcy przesłankę prognostyczną, jaką jest popełnienie kilku przestępstw w przeszłości. To właśnie względy prognostyczne nakazują przy orzekaniu kary łącznej w wyroku łącznym wzięcie pod uwagę sylwetki skazanego w kontekście jego zachowania w toku odbywania kar pozbawienia wolności, w szczególności w celu ustalenia stopnia, w jakim pobyt skazanego w zakładzie karnym wpłynął na korektę ocenianych negatywnie właściwości skazanego. W dacie wydawania wyroku łącznego okoliczności dotyczące właściwości i warunków osobistych skazanego w kontekście dostosowania wymiaru kary łącznej do realizacji celów w zakresie prewencji indywidualnej były przez Sąd Rejonowy oceniane w oparciu o opinię o skazanym nadesłaną z Zakładu Karnego w S. z dnia 22 maja 2015r., choć w aktach na k. 79-80 zalega także późniejsza opinia z tej jednostki (z dnia 16 lutego 2016r.), o zdecydowanie lepszej treści w kontekście zachowania i postawy skazanego prezentowanej w Zakładzie Karnym; trzeba przyznać, że ta opinia jest pozytywna, choć nic specjalnie wyróżniającego postawę skazanego z niej nie wynika. Zachowanie skazanego jest oceniane obecnie poprawnie – jako stabilne, przestrzega on regulaminu, był trzykrotnie nagrodzony kodeksowo, nie karany dyscyplinarnie, a karę odbywa w systemie programowego oddziaływania. Prawdą też jednak jest, iż w trakcie rozmów wykazywał on krytyczny stosunek do prowadzonego trybu życia przed osadzeniem i do popełnionych czynów, co wynika wprost z treści opinii. Co prawda z treści tej opinii wynika, że nie zabiegał on o zatrudnienie w warunkach izolacji, tym niemniej z oświadczenia obrońcy wynika, iż w czasie późniejszym skazany pracę wykonywał.

Dokonując kontroli instancyjnej oraz mając w polu widzenia powyższe ustalenia, Sąd odwoławczy, uwzględniając w znacznej mierze wnioski apelacji, obniżył wymiar kary łącznej pozbawienia wolności orzeczonej w pkt 1 do 8 miesięcy. Takie rozstrzygnięcie, przy uwzględnieniu, iż przestępstwa objęte tym zbiegiem stanowiły początkową fazę działalności przestępczej skazanego, spełnia kryteria sprawiedliwości i racjonalności w kontekście wyżej wskazanych kryteriów. Także i w pkt 3 obniżono wymiar kary łącznej, kierując się powyżej omówionymi względami.

Nie uwzględniono natomiast w pełni zarzutu obrońcy skazanego odnośnie wymiaru kary łącznej za przestępstwa pozostające w zbiegu trzecim. Co prawda, o czym była mowa wyżej, czyny te pozostają w ścisłym związku przedmiotowo – podmiotowym, to jednak należy mieć w polu widzenia i tę okoliczność, iż nie były to czyny popełnione na wstępie działalności przestępczej skazanego. Skazany wykazywał łatwość w powrocie na drogę przestępczą, dopuszczając się kolejnych, także i różnych czynów i to mimo uprzedniej karalności oraz faktu, że zapadały wobec niego kolejne wyroki skazujące.

Kara łączna wymierzona zatem w wysokości niewiele powyżej najwyższej z orzeczonych kar za zbiegające się przestępstwa (bo o 6 miesięcy) jawi się jako kara wyważona i sprawiedliwa.

Z urzędu nadto Sąd odwoławczy uchylił natomiast zawarte w pkt 9 rozstrzygnięcie w przedmiocie umorzenia postępowania w zakresie orzeczenia kar łącznych grzywny – jako zbędne w związku z faktem, iż wszystkie w/w kary grzywny zostały orzeczone w oparciu o przepis art. 71 § 1 kk, stąd w momencie zarządzenia do wykonania kar pozbawienia wolności nie podlegają one wykonaniu, tracąc rację bytu (art. 71 § 2 kk).

Z powyższych względów nie dostrzegając innych, także nie podniesionych przez skarżącego uchybień podlegających uwzględnieniu z urzędu, Sąd odwoławczy utrzymał wyrok w mocy w pozostałym zakresie.

Fakt pozbawienia skazanego wolności oraz brak odpłatnego jego zatrudnienia były podstawą rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego o zwolnieniu skazanego z obowiązku poniesienia wydatków postępowania odwoławczego, którymi obciążono Skarb Państwa.